

г) постільна білизна, речі, одяг, взуття.

Фактично це перша класифікація суднових запасів, оскільки у досліджуваних нами джерелах економічної літератури не зустрічалося ані визначення поняття «суднові запаси», ані їхньої класифікації. Дана класифікація формує більш повну уяву про суднові запаси, їхнє призначення, дає змогу поділити запаси на ті, які використовуються на суднах і в порту.

Висновки

Дослідження у сфері еволюційного формування поняття «суднові запаси» та детальне вивчення ознак даних запасів дозволяє здійснити чіткий поділ запасів на суднах на різні види, тим самим створюючи базис для запровадження детальної класифікації суднових запасів. Саме наявність останньої в перспективі сприятиме дослідженням у галузі ефективного використання запасів підприємствами водного транспорту; адже від правильної чіткої класифікації залежить і правильність управління запасами.

Список використаних джерел

1. Зеваков А.М., Петров В.В. Логистика производственных и товарных запасов: Учебник. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2002. – 320 с.

2. Миротин Л.Л. Транспортная логистика: Учебное пособие. – Московский автомобильно-дорожный институт (Государственный технический университет), 2005. – 512 с.

3. Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація обліку, економічного контролю та аналізу: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 411 с.

4. Чаюн І.Ю., Бондар І.Ю. Управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства: Навчальний посібник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 111 с.

5. Веб-портал технологій корпоративного управління / Логістика товаропросування і товарних запасів. – Режим доступу: http://www.iteam.ru/publications/logistics/section_72/article_2478

6. Офіційний веб-портал Верховної Ради України / Кодекс торговельного мореплавства України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/176/95>

7. Офіційний веб-портал Верховної Ради України / Конвенція про полегшення міжнародного морського судноплавства 1965 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_064

8. Офіційний веб-портал Верховної Ради України / Постанова №846 від 05.08.2009 «Про затвердження Порядку суднового постачання в морських і річкових портах України, відкритих для заходу суден закордонного плавання. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/846-2009-p>

УДК 65.102.8:368.03

Н.М. СОРОКІВСЬКА,
аспірант, Львівської комерційної академії

Структуризація внутрішніх фінансових ризиків страхової корпорації

Виокремлено групу внутрішніх фінансових ризиків та проведено їхню структуризацію.

Ключові слова: страхова корпорація, фінансові ризики, структуризація, рівень ризику.

Выделена группа внутренних финансовых рисков и проведена их структуризация.

Ключевые слова: страховая корпорация, финансовые риски, структуризация, уровень риска.

The group of internal financial risks is distinguished and their structurezation is conducted.

Keywords: the insurance corporation, financial risks, structurezation, risk level.

Постановка проблеми. Діяльність страхових корпорацій на ринку страхових послуг супроводжується різноманітними ризиками, які виокремлюють в окрему групу – фінансові ризики та поділяють на зовнішні та внутрішні. Серед внутрішніх виділяють операційні ризики, що лежать в основі виникнення технічного ризику, який, своєю чергою, безпосередньо продукує існування та поглиблення таких різновидів

внутрішніх фінансових ризиків страхової корпорації: ризики втрати фінансової стійкості платоспроможності, прибутковості, ділової активності та ризики ліквідності та розорення.

Оскільки в довгостроковому періоді рівень внутрішнього фінансового ризику страхової корпорації загалом визначається рівнем виокремлених вище його складових зокрема, то вивчення даного питання на сьогодні є доволі актуальним. Тому вважаємо за доцільне подати детальний аналіз найважливіших з них, навести більш повні їх визначення та провести структуризацію.

У зв'язку з цим проблема полягає в детальному аналізі виокремлених різновидів внутрішніх фінансових ризиків та проведенні на його основі їх структуризації.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вивчення питання сутності фінансових ризиків суб'єктів господарювання загалом та страхової корпорації зокрема та його структуризації започатковані в працях І. Бланка [1], Л. Тепмана [2], В. Лук'янової та Т. Головач [3]. У роботах М. Сороківської наведено класифікацію фінансових ризиків страхових компаній [4] та структуризацію інвестиційних ризиків за основними ознаками [5]. В роботі Н. Ткаченко [6] проведений детальний

аналіз різноманітних підходів до визначення поняття «фінансова стійкість страхової корпорації», наявних у зарубіжній та вітчизняній літературі, і на його основі подане, на нашу думку, найбільш повне та коректне його означення. Своєю чергою, в праці [7] подане авторське визначення ризику втрати фінансової стійкості страхових корпорацій.

Згадувані вчені своїми працями загострили актуальність питання структуризації фінансових ризиків та запропонували свої підходи до її проведення.

У той же час питання структуризації внутрішніх фінансових ризиків страхової корпорації на даний час, на нашу думку, розглянуті ще недостатньо.

Мета статті полягає в проведенні детального аналізу складових внутрішнього фінансового ризику та уточненні його структуризації.

Виклад основного матеріалу. Оскільки, як зазначалося вище, технічний ризик безпосередньо продукує існування та поглиблення шести різновидів внутрішнього фінансового ризику, проведемо їх детальний аналіз.

У введеному в [6] означенні фінансова стійкість страхової корпорації трактується як стан організації її грошових потоків, при якому вона здатна своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання відносно всіх суб'єктів ринку. Очевидно, що тут мова йде не тільки про її операційну діяльність, а й про фінансову взагалі, яка, своєю чергою, супроводжується різного роду фінансовими ризиками. Тому є сенс говорити про ризик втрати фінансової стійкості, що супроводжує діяльність страхової корпорації на фінансових ринках загалом і страховому зокрема. Якщо його своєчасно не нейтралізувати, страхова корпорація втрачає можливість генерувати необхідний рівень прибутку, а також темпи свого стійкого зростання в довгостроковій перспективі.

Тому процес зниження рівня ризику втрати фінансової стійкості страхової корпорації полягає в оптимізації складу необоротних і оборотних активів, а також співвідношення власного та залученого капіталу.

У праці Н. Добуша [7] під ризиком втрати фінансової стійкості страхової організації розуміють ймовірність послаблення її фінансового стану (аж до банкрутства) внаслідок розроблення та реалізації альтернативної стратегії зміцнення фінансової стійкості в умовах часткової чи повної невизначеності.

Використовуючи введені означення фінансового ризику страхової корпорації [8], фінансової стійкості [6] та ризику втрати фінансової стійкості [7], під ризиком втрати фінансової стійкості ми розумітимемо результат, що виникає від проведення нею операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, який характеризується ймовірністю, величиною втрат капіталу, недоотриманням доходів і прибутків у майбутньому, таким станом організації грошових потоків (вхідних і вихідних) корпорації, при якому послаблюється її фінансовий стан (аж до банкрутства), ділова активність, можливість доступу до фінансових ресурсів і ринків, її здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати всі свої зобов'язання,

завдяки чому знижується рівень захисту всіх учасників страхового процесу від зовнішніх і внутрішніх загроз, забезпеченість відновлення своїх фінансових показників за будь-якого несприятливого впливу до бажаного і / або оптимального рівня, адаптованість до постійно змінюваного ринкового середовища, ефективність фінансової та інвестиційної діяльності, розвиток корпорації в довгостроковій перспективі та її ринкова вартість в умовах невизначеності проведення страхової діяльності.

Поряд із ризиком втрати фінансової стійкості розглядають ризик втрати платоспроможності, під якою розуміють здатність страховика своєчасно та в повному обсязі виконати свої фінансові зобов'язання за рахунок достатньої суми ліквідних активів. Її фінансовим забезпеченням виступають переважно кошти страхових резервів і власні вільні кошти.

У праці [6] фінансову стійкість страхової корпорації трактують як такий стан її фінансових ресурсів, що забезпечує платоспроможність і подальший розвиток в умовах ризику, пов'язаний зі страховим захистом суб'єктів ринку. З іншого боку, однією з умов її забезпечення є платоспроможність страховика.

Враховуючи наведені вище зауваження і використовуваний нами підхід до введення означення ризику втрати фінансової стійкості, під ризиком втрати платоспроможності страхової корпорації ми розумітимемо результат, що виникає внаслідок операційної, фінансової та інвестиційної діяльності і визначається ймовірністю та таким станом організації її грошових потоків та активів, що характеризується низькою їх ліквідністю, незбалансованістю страхового портфеля та недостатнім обсягом страхових резервів унаслідок недоотримання страхових премій, при якому суттєво знижуються її ділова активність, прибутковість, ринкова вартість та рівень фінансової стійкості.

Оскільки платоспроможність страховика відображає його здатність сплачувати свої зобов'язання в будь-який момент часу, то в цьому сенсі поняття платоспроможності наближається до поняття ліквідності, під якою у страхуванні розуміють можливість оперативного перетворення активів на готівкові платіжні кошти для погашення страховиком своїх зобов'язань у межах встановлених термінів [9, с. 114–115]. Фінансовим забезпеченням платоспроможності виступає капітал страховика у ліквідній формі.

Тоді під ризиком ліквідності розумітимемо ймовірність того, що наявні кошти, необхідні страховику для виконання всіх своїх зобов'язань, в потрібний момент можуть виявитися недоступними, і він буде не в змозі виконати свої зобов'язання перед всіма учасниками страхового процесу, що призведе до зниження його платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності.

Ділова активність страхової корпорації характеризується динамікою її розвитку, досягненням поставлених нею цілей, ефективним використанням фінансового потенціалу, збільшенням обсягів наданих страхових послуг, широтою ринків

їх збуту та рядом інших факторів впливу внутрішнього середовища, до яких відносять структуру балансу, платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість, інвестиційну привабливість і рівень прибутковості.

Ділова активність страхової корпорації асоціюється з поняттям її ефективного функціонування та просування на ринку страхових послуг. Вона характеризується динамікою її розвитку, досягненням поставлених нею цілей, ефективним використанням фінансового потенціалу, збільшенням обсягів наданих страхових послуг, широтою ринків їхнього збуту та рядом інших факторів. Крім цього, ділова активність постійно піддається впливу факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища. Серед факторів впливу зовнішнього середовища виділяють міжнародні, національні та ринкові, структуру балансу, платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість, інвестиційну привабливість і рівень прибутковості.

Таким чином, ділова активність страхової корпорації на фінансовому ринку асоціюється з ефективною фінансовою та інвестиційною діяльністю, невід'ємною частиною яких є інноваційна діяльність, оскільки, запроваджуючи нові види страхування, надаючи нові види фінансових послуг, вкладаючи кошти в нові фінансові інструменти, які постійно з'являються на фінансових ринках, вона забезпечує ефективність проведення даних видів діяльності, що підвищуватиме рівень ділової активності, знижуючи при цьому ризик її втрати.

З іншого боку, на фінансовому ринку загалом та страховому зокрема можуть скластися умови, за яких нові фінансові послуги не знайдуть очікуваного попиту, що негативно відіб'ється на діловій активності страхової корпорації, а відповідно підвищуватиметься і рівень ризику її втрати.

Оскільки ділова активність характеризується інвестиційною привабливістю, це означає, що корпорація матиме доступ до фінансових ринків і зможе вибирати для вкладень коштів високоліквідні, високоприбуткові та низькоризикові фінансові активи в розмірах, дозволених законодавством, що сприятиме зниженню рівня ризику ліквідності, завдяки чому вона матиме більший доступ до грошових коштів, а відповідно знижуватиметься рівень ризику втрати доступу до фінансових ресурсів і ринків.

Таким чином, із підвищенням ділової активності зростає ефективність фінансової та інвестиційної діяльності, а відповідно знижуються рівні ризиків їх проведення. Крім того, із підвищенням ділової активності корпорація має більший доступ до фінансових ресурсів і ринків, що дозволить їй проводити ефективну фінансову та інвестиційну діяльність. Із сказаного слідує, що рівень ризику втрати ділової активності визначає рівень ризику втрати доступу до фінансових ресурсів і ринків, який, своєю чергою, визначає рівень ризиків проведення фінансової і інвестиційної діяльності.

З іншого боку, проведення корпорацією ефективною фінансовою та інвестиційною діяльністю є неможливим без належного рівня її ділової активності, що виражається у мо-

жливості доступу до фінансових ресурсів і ринків. Тобто вже із проведення ефективної фінансової та інвестиційної діяльності слідує, що рівень ризиків втрати ділової активності та доступу до фінансових ресурсів і ринків безпосередньо визначаються рівнями ризиків двох видів діяльності, тобто ці види ризиків взаємозначають один одного.

У цьому контексті під ризиком втрати ділової активності страхової корпорації розумітимемо такий рівень її функціонування, який визначається зниженням фінансової ефективності діяльності, що проявляється у втраті нею конкурентних позицій, інвестиційної привабливості, фінансової стійкості, низькому рівні ліквідності активів, недостатній платоспроможності та прибутковості від проведення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Процес формування прибутку страхової корпорації має певні особливості, пов'язані насамперед з економічною сутністю страхування та вхідними і вихідними потоками від усіх видів діяльності, які здійснює страхова корпорація (операційної, інвестиційної та фінансової) [9, с. 131].

Говорячи про ризик втрати прибутковості, слід зауважити, що він пов'язаний з ймовірністю зниження прибутку, його втрати та понесення збитку.

На основі вище сказаного під ризиком втрати прибутковості розумітимемо ймовірність досягнення страховою корпорацією такого рівня функціонування, при якому можливе або зниження прибутку від її діяльності на ринку страхових послуг, або його втрати, або понесення збитку.

У процесі своєї діяльності на ринку страхових послуг корпорація наражається на ризик розорення, оскільки має володіти активами в такій кількості, щоб виконати свої зобов'язання в будь-який момент часу, а її розорення означає падіння активів до нуля. Позначимо через $N(t)$ число запитів на відшкодування, які поступили на момент часу t , через U_0 – величину власного капіталу, X_i – величину відшкодування

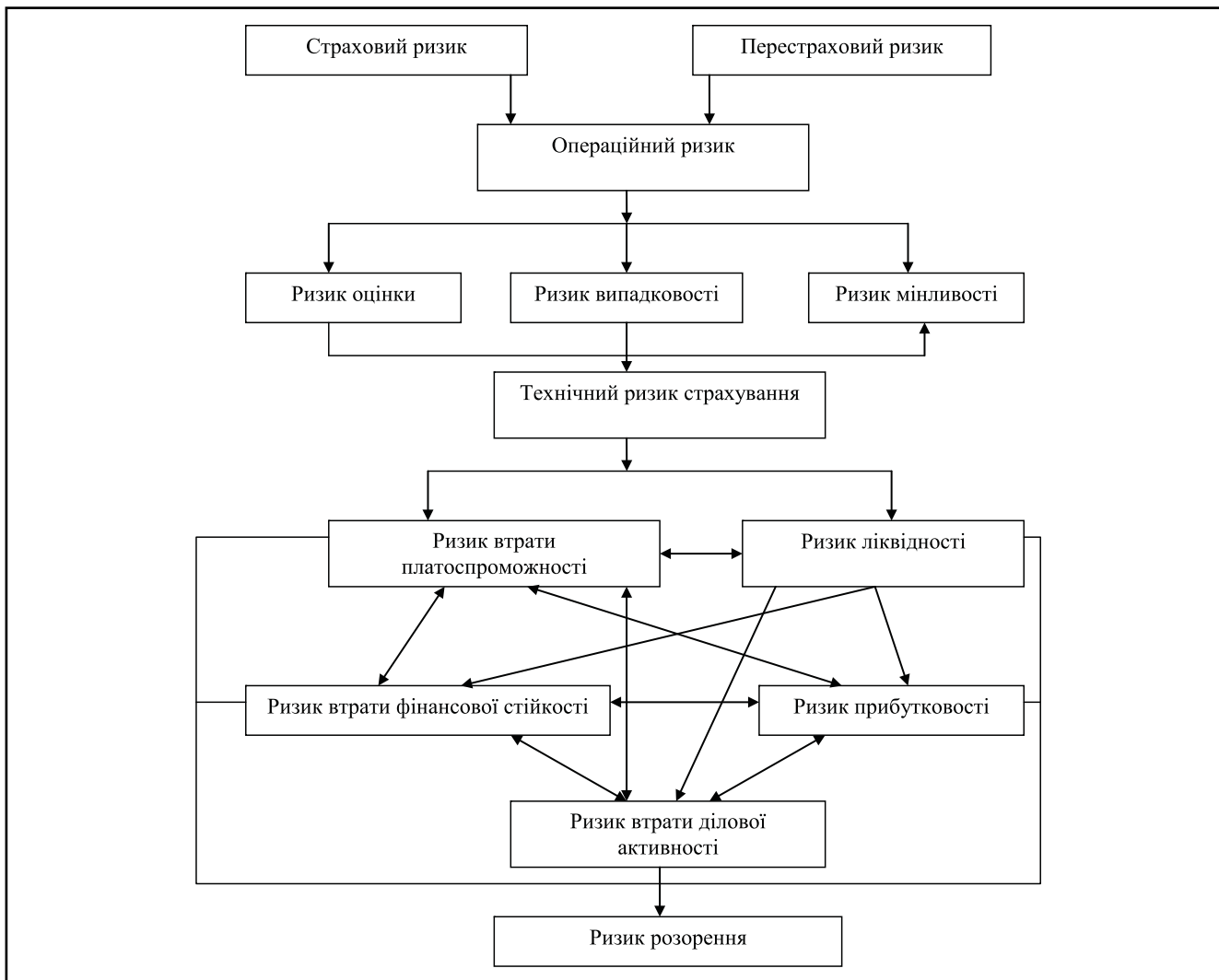
за i -тим запитом, $S(t) = \sum_{i=1}^{N(t)} X_i$ – загальну величину відшко-

дувань, а c – середню величину коштів, які поступають за одиницю часу. Оскільки вираз $U(t) = U_0 + ct - S(t)$ визначає розмір активів страхової корпорації на момент часу t , то ймовірність розорення $\varepsilon(t)$ визначимо формулою

$$\varepsilon(t) = P(U_0 + ct - S(t) < 0).$$

У процесі своєї діяльності на фінансовому ринку загалом та ринку страхових послуг зокрема корпорація має володіти активами в такій кількості, щоб виконати всі свої зобов'язання в будь-який момент часу, не чекаючи надходжень в повному обсязі страхових премій, прибутків від проведення фінансової та інвестиційної діяльності, а в разі потреби – повернення частини або всіх коштів, направлених на їх проведення.

З актуарних позицій розорення означає падіння активів до нуля, що є результатом неправильного вибору об'єктів

Структуризація внутрішніх фінансових ризиків

вкладень капіталу, партнерів по фінансовій діяльності, залучення коштів за високою відсотковою ставкою, що може призвести корпорацію до повної втрати власного капіталу та її нездатності розраховуватися всіма зобов'язаннями.

Якщо позначити через $U(t)$ кількість грошових коштів корпорації, а через $Y(t)$ величину всіх відшкодувань, які вона має виплатити на момент часу t , то ймовірність її розорення до моменту часу t обчислюватиметься за формулою

$$\varepsilon(t) = P(U(t) < Y(t))$$

Тому для забезпечення належного рівня функціонування на фінансовому ринку страховій корпорації необхідно мінімізувати величину ймовірності розорення, а якщо цього зробити не вдається, то принаймні не допустити її вихід вище наперед встановленого деякого критичного рівня ε . Слід зауважити також, що розорення може відбутися лише впродовж скінченного періоду часу t , оскільки для нескінченного величина ймовірності розорення завжди дорівнюватиме одиниці для будь-якої кількості величини активів.

Тоді під ризиком розорення розуміють максимальний розмір грошових коштів $U(t)$ на момент часу t , який до моменту часу t корпорація може мати в наявності або вивести

з фінансової та інвестиційної діяльності, проте він буде недостатнім для виконання страхових, фінансових зобов'язань та зобов'язань перед всіма учасниками страхового процесу, тобто виконуватиметься нерівність $U(t) < Y(t)$.

На основі проведеного аналізу приходимо до такої структуризації внутрішніх фінансових ризиків страхової корпорації (див. рис.).

У даній праці виокремлено шість видів ризиків, існування та поглиблення яких безпосередньо продукується технічним страховим ризиком: ризики втрати фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, прибутковості та ризики ліквідності і розорення. Дані види ризиків не можуть виникати окремо, є взаємопов'язаними між собою (в більшості випадків два види ризиків взаємовизначають один одного, інколи один вид ризику продукує існування іншого, але зворотній зв'язок відсутній) та доповнюють один одного.

Висновки

Удосконалено наявні в економічній літературі означення згадуваних вище шести видів внутрішніх фінансових ризиків страхової корпорації. В основі означень ризику втрати фі-

нансової стійкості та ризику втрати платоспроможності лежить «...результат, що виникає від проведення нею операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, який характеризується ймовірністю...». Тоді як в основі означення ризику ліквідності та ризику прибутковості лежить «...ймовірність того, що...», ризику втрати ділової активності – «...рівень її функціонування ...», а ризику розорення – «...розмір грошових коштів...». Проте залишаються недостатньо розробленими підходи до оцінки внутрішніх ризиків страхових компаній, методів їх моніторингу й мінімізації.

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками / И.А.Бланк. – К.: Ника – Центр, 2005. – 600 с. (Серия «Библиотека финансового менеджера». Вып. 12).
2. Тэпман Л.Н. Риски в экономике / Учеб. пособие для вузов / Под ред. проф. А. Швандара. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2003. – 380 с.
3. Лук'янова В.В. Економічний ризик / В.В. Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: Академ.-видав, 2007. – 464 с.

4. Сороківська М.В. Класифікація фінансових ризиків страхових компаній / М.В. Сороківська // Наук. вісн. НЛТУУ: зб. наук.–техн. пр. – Львів: вид.–во НЛТУУ, 2009. – Вип. 19.2. – С. 261–265.

5. Сороківська М.В. Напрями удосконалення управління ризиками інвестиційної діяльності страхових компаній / М.В. Сороківська // Вісн. Львів. комерц. акад.: [зб. наук. пр.] – Серія економічна, вип. 33 – Львів: вид.–во Львів. комерц. акад., 2010. – С. 255–259.

6. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових корпорацій: Теоретичні підходи / Н.В.Ткаченко // Фінанси України. – 2009. – №6. – С. 104–121.

7. Добош Н.М. Управління ризиком втрати фінансової стійкості страхових організацій / Н.М. Добош // Наук. вісн. НЛТУУ: зб. наук.–техн. пр. – Львів: вид.–во НЛТУУ, 2010. – Вип. 20.11. – С. 298–302.

8. Сороківська Н.М. Науково-методичні підходи до введення означення фінансового ризику страхової корпорації / Н.М. Сороківська // Наук. вісн. НЛТУУ: зб. наук.–техн. пр. – Львів: вид.–во НЛТУУ, 2011. – Вип. 21.13. – С. 138–146.

9. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2007. – 328 с.

О.В. ЄВТУШЕВСЬКА,
к.е.н., Київський національний університет ім. Т. Шевченка

Особливості фіктивного засновництва акціонерних компаній

Досліджуються особливості фіктивного засновництва акціонерних товариств. Розкриваються основні передумови появи фіктивного підприємництва. Висвітлюються специфічні риси недобросовісного засновництва у вітчизняних умовах.

Ключові слова: фіктивне засновництво, акціонери, цінні папери, додаткові емісії.

Исследуются особенности фиктивного учредительства акционерных товариществ. Раскрываются основные предпосылки появления фиктивного предпринимательства. Освещаются специфические черты недобросовестного учредительства в отечественных условиях.

Ключевые слова: фиктивное учреждение, акционеры, ценные бумаги, добавочные эмиссии.

Peculiarities of joint stock companies fictitious formation are analyzing. Main reasons for appearing of fictitious enterprise are opening. Specific features of unfair formation under domestic conditions are lightening.

Keywords: fictitious formation, stakeholders, securities, extra emissions.

Постановка проблеми. Ідея створення фіктивних акціонерних компаній виникла достатньо скоро після появи перших товариств акціонерного типу. Структура акціонерного капіталу з його поділом на реальний та фіктивний, на жаль,

подекуди стає зручною передумовою для утворення фіктивних підприємств.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Особливості розвитку акціонерних компаній досліджуються у працях таких вчених: Д. Баюри, З. Борисенко, В. Грушка, П. Дем'яненка, В. Євтушевського, Д. Задахайло, В. Мандибури, Г. Назарової, О. Чумаченко та інших, проте, незважаючи на це, існує потреба у більш детальному висвітленні основних особливостей фіктивного засновництва акціонерних товариств.

Перехід вітчизняної економіки до ринкових принципів господарювання призвів до виникнення ряду специфічних явищ, які не були притаманними командно-адміністративному типу економічної системи, зокрема до виникнення фіктивного підприємництва. Як правило, недобросовісне засновництво масово виникає за умов економічної нестабільності та соціальних потрясень. Воно є результатом недосконалості законодавства та низької економічної та соціальної культури суб'єктів господарювання. На сьогодні явище фіктивного засновництва в Україні не є таким розповсюдженим, як це було у минулому, проте повністю вирішити цю проблему не вдалося. Необхідно проаналізувати основні передумови, які породжують виникнення фіктивних компаній.

Перше питання, яке постає при дослідженні проблем недобросовісного утворення акціонерних компаній, це питання визначення поняття «фіктивне засновництво». Законодавство